

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Організація управління в природоохоронній діяльності
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет технічних систем та енергоефективних технологій. Кафедра екології та природозахисних технологій
Розробник(и)	Лазненко Дмитро Олексійович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 7-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	5 кредитів ЄКТС, 150 годин. 96 годин становить контактна робота з викладачем (48 годин лекцій, 48 годин практичних занять), 54 години становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Екологія та охорона навколишнього середовища"
Передумови для вивчення дисципліни	Необхідні знання з дисциплін "Економіка природокористування", "Методи обробки даних екологічних досліджень", "Природоохоронне законодавство та екологічне право"
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування базових знань щодо принципів побудови та функціонування системи екологічного управління, а також методології організації управління в природоохоронній діяльності.

4. Зміст навчальної дисципліни

<p>Тема 1 Загальні принципи побудови системи екологічного управління</p> <p>Концепція сталого розвитку: виникнення та основні положення. Системи та їх властивості, основи системного підходу. Загальні принципи побудови системи управління. Принципи побудови системи екологічного управління.</p>
<p>Тема 2 Методологія екологічного управління</p> <p>Методологічні основи екологічного управління. Методологічні принципи екологічної політики. Економічні принципи екологічного управління. Механізми та інструменти екологічного управління. Нормативно-правове забезпечення екологічного управління.</p>
<p>Тема 3 Внутрішня екологічна політика України</p> <p>Формування державної екологічної політики в Україні. Реалізація екологічної політики України.</p>
<p>Тема 4 Структура та функціонування державної системи екологічного управління в Україні</p> <p>Організація державного екологічного управління (основні функції ключових ланок). Організація державного екологічного управління на місцевому рівні. Розподіл ключових функцій в області екологічного управління між органами державної влади України.</p>
<p>Тема 5 Принципи організації екологічного управління на рівні місцевого самоврядування</p> <p>Сфера загальної компетенції місцевого самоврядування. Структура місцевого самоврядування, розподіл повноважень в сфері екологічного управління. Матеріальна та фінансова основи екологічної діяльності на рівні місцевого самоврядування.</p>
<p>Тема 6 Державне регулювання діяльності промислових підприємств у сфері охорони навколишнього середовища та ресурсокористування</p> <p>Регулювання діяльності підприємств у сфері охорони атмосферного повітря. Регулювання діяльності підприємств у сфері охорони водних ресурсів. Регулювання діяльності підприємств у сфері поводження з відходами.</p>
<p>Тема 7 Інформаційне забезпечення системи екологічного управління</p> <p>Система екологічного моніторингу. Державний екологічний облік. Система моніторингу довкілля. Кадастри природних ресурсів.</p>
<p>Тема 8 Контроль та нагляд в системі екологічного управління</p> <p>Завдання контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища. Державний контроль у сфері охорони навколишнього природного середовища. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.</p>
<p>Тема 9 Фінансово-економічне забезпечення системи екологічного управління</p> <p>Джерела та механізми фінансування екологічної діяльності.</p>
<p>Тема 10 Роль стратегічної екологічної оцінки (СЕО) і оцінки впливу на довкілля (ОВД) в системі екологічного управління</p> <p>Мета та принципи стратегічної екологічної оцінки. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля.</p>

<p>Тема 11 Участь громадськості в системі екологічного управління</p> <p>Громадськість, як суб'єкт екологічного управління. Нормативно-правове регулювання та практичні аспекти участі громадськості в процесах екологічного управління.</p>
<p>Тема 12 Методологія екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001. Загальні принципи та положення</p> <p>Формування підходів та методології екологічного менеджменту. Загальні положення стандартів екологічного менеджменту серії ISO 14000. Переваги впровадження системи екологічного менеджменту в організаціях.</p>
<p>Тема 13 Зв'язок організації з навколишнім природним середовищем з позиції екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001</p> <p>Процесний підхід в системі екологічного менеджменту. Екологічні аспекти: ідентифікація та оцінка.</p>
<p>Тема 14 Планування діяльності в рамках системи екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001</p> <p>Визначення екологічної політики. Визначення цілей, завдань, розроблення програм. Критерії та показники екологічної ефективності.</p>
<p>Тема 15 Реалізація заходів в рамках системи екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001</p> <p>Ресурсне забезпечення та відповідальність персоналу. Мотивація персоналу. Підготовка та навчання персоналу.</p>
<p>Тема 16 Контроль і оцінка, як складові системи екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001</p> <p>Моніторинг. Оцінка результатів. Внутрішній аудит системи екологічного менеджменту. Аналіз системи і оцінка керівництвом.</p>
<p>Тема 17 Планування екологічної діяльності на державному та місцевому рівні (оцінка базової ситуації)</p> <p>Нормативні та організаційні основи планування природоохоронної діяльності на державному та місцевому рівні. Програмно-цільовий метод організації екологічної діяльності. Складання державних та місцевих екологічних програм. Підходи щодо оцінки базової ситуації.</p>
<p>Тема 18 Планування екологічної діяльності на державному та місцевому рівні (визначення цілей, завдань та заходів екологічної діяльності)</p> <p>Визначення цілей, завдань та заходів екологічної діяльності. Складання екологічних програм. Організаційні аспекти реалізації екологічних програм та проєктів.</p>
<p>Тема 19 Організація реалізації екологічних програм та проєктів на державному та місцевому рівні</p> <p>Організаційні аспекти реалізації екологічних програм та проєктів.</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Пояснювати особливості застосування основних принципів екологічного управління щодо вирішення конкретних завдань
PH2	Приймати управлінські рішення з урахуванням принципів управління, на яких базується система екологічної безпеки
PH3	Застосовувати загальноприйняті та/або стандартні підходи, міжнародного та вітчизняного досвіду для вирішення екологічних проблем
PH4	Визначати наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів та відповідальність за результати

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 101 Екологія:

PR1	Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами
PR4	Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки
PR7	Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.
PR17	Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів
PR24	Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Загальні принципи побудови системи екологічного управління	
Лк1	"Загальні принципи побудови системи екологічного управління" (денна) Загальні положення. Загальні принципи функціонування системи екологічного управління.
Пр1	"Основи системного підходу в екологічному управлінні" (денна) Аналіз елементів екологічного управління із застосуванням системного підходу. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.
Пр2	"Основи системного підходу в екологічному управлінні" (денна) Розгляд практичних прикладів застосування системного підходу у вирішенні екологічних завдань. Результати виконання не оформлюються у вигляді звіту.
Тема 2. Методологія екологічного управління	

<p>Лк2 "Методологія екологічного управління" (денна)</p> <p>Методологічні основи екологічного управління. Методологічні принципи екологічної політики. Економічні принципи екологічного управління.</p>
<p>Лк3 "Методологія екологічного управління" (денна)</p> <p>Механізми та інструменти екологічного управління. Нормативно-правове забезпечення екологічного управління.</p>
<p>Пр3 "Видача завдання до практичного кейсу" (денна)</p> <p>Видача завдання до практичного кейсу. Роз'яснення особливостей виконання кожного з підрозділів практичного кейсу. Результати виконання практичної роботи включаються в практичний кейс.</p>
<p>Пр4 "Механізми та інструменти екологічного управління. Обговорення застосування механізмів екологічного управління" (денна)</p> <p>Обговорення практичних аспектів та прикладів застосування механізмів екологічного управління: інституційного; організаційного; - нормативно-правового; фінансово-економічного; інформаційного; науково-освітнього. Результати виконання не оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Пр5 "Механізми та інструменти екологічного управління. Практичні аспекти застосування економічних механізмів екологічного управління" (денна)</p> <p>Аналіз можливостей застосування економічних інструментів екологічного управління для вирішення завдань за конкретними ситуаціями. Розроблення рекомендацій щодо застосування економічних інструментів екологічного управління у визначених ситуаціях. Аналіз складнощey та/або не бажаних аспектів, пов'язаних із реалізацією розроблених рекомендацій. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Пр6 "Екологічний податок - як інструмент екологічного управління" (денна)</p> <p>Розрахунок екологічного податку. Розподіл екологічного податку між бюджетами різних рівнів. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Пр7 "Екологічний податок - як інструмент екологічного управління" (денна)</p> <p>Аналіз впливу величини екологічних платежів на прийняття управлінських рішень. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 3. Внутрішня екологічна політика України</p>
<p>Лк4 "Внутрішня екологічна політика України. Структура та функціонування державної системи екологічного управління в Україні" (денна)</p> <p>Основні положення. Формування державної екологічної політики в Україні. Основні положення державної екологічної політики в Україні. Організація державного управління (основні функції ключових ланок). Організація державного управління на місцевому рівні. Розподіл ключових функцій в області екологічного управління між органами державної влади України.</p>

<p>Тема 4. Структура та функціонування державної системи екологічного управління в Україні</p>
<p>Лк5 "Структура та функціонування державної системи екологічного управління в Україні" (денна)</p> <p>Організація державного екологічного управління (основні функції ключових ланок). Розподіл ключових функцій в області екологічного управління між органами державної влади України.</p>
<p>Лк6 "Структура та функціонування державної системи екологічного управління в Україні" (денна)</p> <p>Організація державного екологічного управління на місцевому рівні. Розподіл ключових функцій в області екологічного управління між органами державної влади України.</p>
<p>Тема 5. Принципи організації екологічного управління на рівні місцевого самоврядування</p>
<p>Лк7 "Принципи організації екологічного управління на рівні місцевого самоврядування" (денна)</p> <p>Загальні положення. Сфера загальної компетенції місцевого самоврядування. Структура місцевого самоврядування. Матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування.</p>
<p>Лк8 "Організація співробітництва територіальних громад в сфері природоохоронної діяльності" (денна)</p> <p>Співробітництво територіальних громад в сфері природоохоронної діяльності: принципи співробітництва, форми співробітництва, організація співробітництва.</p>
<p>Пр8 "Організація екологічного управління на державному та місцевому рівнях" (денна)</p> <p>Обговорення практичних аспектів організації екологічного управління на державному та місцевому рівнях. Результати виконання не оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 6. Державне регулювання діяльності промислових підприємств у сфері охорони навколишнього середовища та ресурсокористування</p>
<p>Лк9 "Державне регулювання діяльності промислових підприємств у сфері охорони навколишнього середовища та ресурсокористування" (денна)</p> <p>Загальні підходи щодо державного екологічного регулювання діяльності промислових підприємств. Охорона атмосферного повітря. Охорона водних ресурсів. Поводження з відходами. Комплексне (інтегроване) запобігання і контроль забруднень.</p>
<p>Тема 7. Інформаційне забезпечення системи екологічного управління</p>
<p>Лк10 "Інформаційне забезпечення системи екологічного управління" (денна)</p> <p>Загальні положення щодо інформаційного забезпечення систем екологічного управління. Інформаційне забезпечення системи екологічного управління в Україні. Європейська мережа екологічної інформації та спостереження. Спільна система екологічної інформації.</p>

<p>Пр9 "Опрацювання питань щодо виконання практичного кейсу" (денна)</p> <p>Обговорення питань щодо опису об'єктів управління. Опрацювання питань щодо інформаційного забезпечення екологічного управління стосовно визначених об'єктів. Опрацювання питань щодо нормативно-правового регулювання діяльності у сфері екологічного управління обраним об'єктом. Результати виконання практичної роботи включаються в практичний кейс.</p>
<p>Тема 8. Контроль та нагляд в системі екологічного управління</p>
<p>Лк11 "Контроль та нагляд в системі екологічного управління" (денна)</p> <p>Завдання контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища. Державний контроль у сфері охорони навколишнього природного середовища. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.</p>
<p>Тема 9. Фінансово-економічне забезпечення системи екологічного управління</p>
<p>Лк12 "Фінансово-економічне забезпечення системи екологічного управління" (денна)</p> <p>Джерела фінансування природоохоронної діяльності. Особливості фінансування природоохоронної діяльності.</p>
<p>Пр10 "Фінансування екологічної діяльності" (денна)</p> <p>Розроблення структури фінансування природоохоронної діяльності з урахуванням можливих джерел фінансування. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 10. Роль стратегічної екологічної оцінки (СЕО) і оцінки впливу на довкілля (ОВД) в системі екологічного управління</p>
<p>Лк13 "Роль стратегічної екологічної оцінки (СЕО) і оцінки впливу на довкілля (ОВД) в системі екологічного управління" (денна)</p> <p>Мета та принципи стратегічної екологічної оцінки. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля.</p>
<p>Тема 11. Участь громадськості в системі екологічного управління</p>
<p>Лк14 "Участь громадськості в системі екологічного управління" (денна)</p> <p>Громадськість, як суб'єкт екологічного управління. Нормативно-правове регулювання та практичні аспекти участі громадськості в процесах екологічного управління.</p>
<p>Пр11 "Участь громадськості в системі екологічного управління" (денна)</p> <p>Практичні аспекти участі громадськості в процесах екологічного управління. Результати виконання не оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 12. Методологія екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001. Загальні принципи та положення</p>

<p>Лк15 "Методологія екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001. Загальні принципи та положення" (денна)</p> <p>Формування підходів та методології екологічного менеджменту. Загальні положення стандартів екологічного менеджменту серії ISO 14000. Переваги впровадження системи екологічного менеджменту в організаціях.</p>
<p>Пр12 "Визначення середовища організації згідно стандарту ISO 14001" (денна)</p> <p>Аналіз організації та визначення сфери застосування системи екологічного менеджменту, аналіз зовнішніх та внутрішніх чинників, розуміння потреб і очікувань зацікавлених сторін згідно стандарту ISO 14001. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 13. Зв'язок організації з навколишнім природним середовищем з позиції екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001</p>
<p>Лк16 "Зв'язок організації з навколишнім природним середовищем з позиції екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001" (денна)</p> <p>Процесний підхід в системі екологічного менеджменту. Екологічні аспекти: ідентифікація та оцінка.</p>
<p>Пр13 "Вплив організації на навколишнє середовище" (денна)</p> <p>Визначення та аналіз екологічних аспектів організації. Аналіз способів управління впливами на довкілля, пов'язаними з визначеними екологічними аспектами. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 14. Планування діяльності в рамках системи екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001</p>
<p>Лк17 "Планування діяльності в рамках системи екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001" (денна)</p> <p>Визначення екологічної політики. Визначення цілей, завдань, розроблення програм. Критерії та показники екологічної ефективності.</p>
<p>Пр14 "Вимоги стандарту ISO 14001 щодо розроблення екологічних програм" (денна)</p> <p>Розроблення заходів із запобігання навантаження на довкілля. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Пр15 "Вимоги стандарту ISO 14001 щодо розроблення екологічних програм." (денна)</p> <p>Моніторинг реалізації заходів. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 15. Реалізація заходів в рамках системи екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001</p>
<p>Лк18 "Реалізація заходів в рамках системи екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001" (денна)</p> <p>Ресурсне забезпечення та відповідальність персоналу. Мотивація персоналу. Підготовка та навчання персоналу.</p>

<p>Тема 16. Контроль і оцінка, як складові системи екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001</p>
<p>Лк19 "Контроль і оцінка, як складові системи екологічного менеджменту згідно стандарту ISO 14001" (денна)</p> <p>Моніторинг. Оцінка результатів. Внутрішній аудит системи екологічного менеджменту. Аналіз системи і оцінка керівництвом.</p>
<p>Пр16 "Узагальнення інформації щодо практичного застосування методології екологічного менеджменту" (денна)</p> <p>Обговорення результатів виконання практичних завдань за темами 13, 14, 15. Результати виконання не оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 17. Планування екологічної діяльності на державному та місцевому рівні (оцінка базової ситуації)</p>
<p>Лк20 "Планування екологічної діяльності на державному та місцевому рівні (оцінка базової ситуації)" (денна)</p> <p>Нормативні та організаційні основи планування природоохоронної діяльності на державному та місцевому рівні. Програмно-цільовий метод організації екологічної діяльності. Складання державних та місцевих екологічних програм.</p>
<p>Лк21 "Планування екологічної діяльності на державному та місцевому рівні (оцінка базової ситуації)" (денна)</p> <p>Підходи щодо оцінки базової ситуації.</p>
<p>Пр17 "Практичні аспекти оцінки базової ситуації при плануванні екологічної діяльності" (денна)</p> <p>Збір та аналіз базових даних. Результати виконання включаються у звіт за практичною роботою №18.</p>
<p>Пр18 "Практичні аспекти оцінки базової ситуації при плануванні екологічної діяльності" (денна)</p> <p>Збір та аналіз базових даних. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 18. Планування екологічної діяльності на державному та місцевому рівні (визначення цілей, завдань та заходів екологічної діяльності)</p>
<p>Лк22 "Планування та реалізація екологічної діяльності на державному та місцевому рівні (визначення цілей, завдань та заходів екологічної діяльності)" (денна)</p> <p>Визначення цілей, завдань та заходів екологічної діяльності.</p>
<p>Лк23 "Планування та реалізація екологічної діяльності на державному та місцевому рівні (визначення цілей, завдань та заходів екологічної діяльності)" (денна)</p> <p>Складання екологічних програм на державному та місцевому рівні.</p>

<p>Пр19 "Практичні аспекти визначення цілей, завдань та заходів екологічної діяльності" (денна)</p> <p>Визначення цілей, завдань та заходів екологічної діяльності. Результати виконання включаються у звіт за практичною роботою №20.</p>
<p>Пр20 "Практичні аспекти планування ресурсного забезпечення програм екологічного спрямування" (денна)</p> <p>Планування ресурсного забезпечення програм екологічного спрямування на конкретних прикладах. Результати виконання оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Пр21 "Практичні аспекти планування ресурсного забезпечення програм екологічного спрямування" (денна)</p> <p>Складання екологічних програм. Результати виконання не оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Тема 19. Організація реалізації екологічних програм та проєктів на державному та місцевому рівні</p>
<p>Лк24 "Організація реалізації екологічних програм та проєктів на державному та місцевому рівні" (денна)</p> <p>Реалізації екологічних програм та проєктів на державному рівні. Реалізації екологічних програм та проєктів на місцевому рівні.</p>
<p>Пр22 "Організація реалізації екологічних програм та проєктів на державному та місцевому рівні" (денна)</p> <p>Практичні аспекти реалізації екологічних програм та проєктів на державному та місцевому рівні. Результати виконання не оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Пр23 "Аналіз результатів виконання практичного кейсу" (денна)</p> <p>Обговорення результатів виконання практичного кейсу. Результати виконання не оформлюються у вигляді звіту.</p>
<p>Пр24 "Підведення підсумків вивчення дисципліни" (денна)</p> <p>Обговорення особливостей організації управління природоохоронною діяльністю з урахуванням усього вивченого матеріалу. Результати виконання не оформлюються у вигляді звіту.</p>

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до лекцій
НД2	Виконання практичних завдань
НД3	Електронне навчання у системах MIX, Google meet / Zoom / Microsoft teams
НД4	Підготовка до практичних занять
НД5	Робота з підручниками та релевантними інформаційними джерелами

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Практичні заняття
МН3	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)
МН4	Практико-орієнтоване навчання

Лекції надають студентам матеріали із загальних питань організації управління в природоохоронній діяльності включаючи методологічні, правові, організаційні та інші аспекти (РН 1 – РН 4). На лекції акцент здійснюється на деталізоване роз'яснення ключових аспектів теоретичного матеріалу, викладеного в системі МІХ та особливостях його практичного застосування, в режимі інтерактивної взаємодії зі студентами. Лекції доповнюються практичними заняттями, у т.ч. із використанням аналізу конкретних ситуацій (Case-study), що надають студентам можливість застосувати теоретичні знання на практичних прикладах (РН 1 – РН 4). Практико-орієнтоване навчання передбачає розгляд кейсів щодо вирішення реальних завдань та проблемних ситуацій, а також виконання практичних завдань, умови яких спираються на реальні ситуації або наближені до них (РН 1 – РН 4).

Під час проведення занять студенти отримують навички комунікації, вміння домовлятися з іншими людьми, працювати в команді, аргументувати свою позицію, уміння працювати з інформацією.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення
------	--

МФО2	Експрес-тестування
------	--------------------

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Оцінювання письмових робіт
МСО2	Тестування за результатами вивчення лекційного матеріалу
МСО3	Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)

Контрольні заходи:

7 семестр	100 балів
МСО1. Оцінювання письмових робіт	44
письмові практичні роботи (11x4)	44
МСО2. Тестування за результатами вивчення лекційного матеріалу	44
складання тестів (11x4)	44
МСО3. Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)	12
	12

Контрольні заходи в особливому випадку:

7 семестр	100 балів
МСО1. Оцінювання письмових робіт	44
письмові практичні роботи (11x4)	44
МСО2. Тестування за результатами вивчення лекційного матеріалу	44
складання тестів (11x4)	44
МСО3. Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)	12
Виконання практичного кейсу	12

Студент, який протягом навчального періоду виконав всі заплановані види навчальної роботи та за наслідками модульних атестацій набрав необхідну, яка відповідає позитивній оцінці, кількість рейтингових балів не менше 60, отримує семестрову оцінку у відповідності до набраних рейтингових балів. Складання заходу підсумкового семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не здійснюється. Студент, який протягом поточної роботи не набрав кількість рейтингових балів, що відповідає позитивній оцінці, але не менше 35 балів, зобов'язаний скласти захід підсумкового семестрового контролю, яке здійснюється після завершення останнього модульно-атестаційного циклу у семестрі або екзаменаційної сесії, якщо вона передбачена, за додатковою відомістю семестрової атестації (першою незадовільною оцінкою вважається та, що отримана за наслідками модульних атестацій, яка виставляється в основну відомість семестрової атестації). Студент має право на два складання ПСК: викладачу та комісії. У разі незадовільного складання підсумкового семестрового контролю комісії студент отримує оцінку «незадовільно» («F» за шкалою ECTS) і відраховується з університету. При успішному складанні заходу підсумкового семестрового контролю використовується оцінка «задовільно», яка засвідчує виконання

студентом мінімальних вимог без урахування накопичених балів («Е» за шкалою ECTS) із визначенням рейтингового балу 60. Студент, який за наслідками модульних атестацій набрав менше 35 рейтингових балів, не допускається до підсумкового семестрового контролю, отримує оцінку «незадовільно» (за шкалою ECTS – «F») і відраховується з університету.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани)
ЗН2	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН3	Програмне забезпечення для підтримки онлайн та дистанційного навчання (освітня платформа MIX)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Організація та управління в природоохоронній діяльності: навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. – Харків: НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. – 174 с
Допоміжна література	
1	Телюра Н. О. Конспект лекцій з дисципліни «Організація та управління в природоохоронній діяльності» Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. – 2016. – 124 с.
2	ДСТУ ISO 14001-2015 «Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування» (ISO 14001:2015, IDT).
3	Guidelines for ecological impact assessment in the UK and Ireland. Terrestrial, Freshwater, Coastal and Marine. David Tyldesley. CIEEM, 2018. - URL: https://cieem.net/wp-content/uploads/2019/02/Combined-EcIA-guidelines-2018-compressed.pdf
4	Теорія систем в екології : підручник / Ю. Г. Масікевич, О. В. Шестопапов, А. А. Негадайло та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2015. – 330 с. - URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/41329/1/ecology.pdf
5	Vasilyeva, T. A., Antoniuk, N. A., Kyrychenko, K. I., Laznenko, D. O. The “Green” Campus of The University as a Driver of Sustainable Development // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 4. P. 14-21. DOI: https://doi.org/10.21272/mer.2021.94.02
6	Kyrychenko, K., Laznenko, D., & Reshetniak, Ya. (2021). Green University as an Element of Forming a Sustainable Public Health System. Health Economics and Management Review, 2(4), 21-26. https://doi.org/10.21272/hem.2021.4-02
7	Marekha I. S., Kurbatova T. O., Kyrychenko K. I., Laznenko D. O., Chygryn O. Yu. Green Campus in the universities of the world // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. № 4. С. 257

8	Основи становлення сучасного інженера : навчальний посібник / В.О. Іванов, О.Г. Гусак, Д.В. Криворучко, Д.О.Лазненко та ін.; за заг. ред. В.О. Іванова, О.Г. Гусака. – Харків : НТМТ, 2015. – 275 с.
9	Як інтегровано управляти відходами - досвід країн Вишеградської четвірки для України та Молдови [Електронний ресурс]: метод. посіб. / О. Гаврилов, К. Краузе, Ю. Кулакова Д. Лазненко та ін. — Віндрук, 2018. — 133 с.
10	Екологічні аспекти відновлення інфраструктури, зруйнованої внаслідок збройної агресії та ведення бойових дій [Електронний ресурс] / Д. О. Лазненко // Сучасні технології у промисловому виробництві : матеріали та програма ІХ Всеукраїнської науково-технічної конференції, м. Суми, 19–22 квітня 2022 р. / ред.кол.: О. Г. Гусак, І. В. Павленко. — Суми: СумДУ, 2022.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Конституція України. - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
2	Закон України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року". - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text
3	Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища". - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text
4	Закон України "Про кабінет міністрів України". - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text
5	Закон України "Про Раду національної безпеки і оборони України". - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text
6	Закон України "Про центральні органи виконавчої влади". - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text
7	Закон України "Про місцеві державні адміністрації". - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text
8	Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні". - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text
9	Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text
10	Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text
11	Матеріали онланн курсу "Організація управління в природоохоронній діяльності", викладені на освітній платформі MIX. - URL: https://elearning.sumdu.edu.ua/s/ef-1b5n